

DeZIM.insights +

Робочий документ #06 Берлін, листопад 2022 р.

Високий рівень підтримки вступу до Європейського Союзу в Україні під час війни у 2022 році

Аналіз на основі дослідження ReUP

DeZIM.insights, робочий документ №6

**Високий рівень підтримки вступу до Європейського Союзу в Україні під час війни у 2022 році.
Аналіз на основі дослідження ReUP**

Ліза Вальтер, Сабріна Ж. Маєр, Йорг Дольманн, Яннес Якобсен та Артем Мет

Відносини між Україною та Європейським Союзом (ЄС) привертають все більшу увагу міжнародної спільноти в контексті війни Росії проти України. Використовуючи дані, які були зібрані в рамках Панельного дослідження переселення українців (Resettlement of Ukrainians Panel Study, ReUP), в цьому робочому документі під назвою DeZIM.insights ми аналізуємо чинники трьох аспектів підтримки курсу на ЄС: позитивне ставлення, зв'язок і підтримка вступу до ЄС. Ми співвідносимо підтримку з різними поняттями, наприклад, з громадянською ідентичністю, а також із соціально-демографічними змінними, як-от вік, освіта та стать. Ми спостерігаємо серед українців високий рівень підтримки вступу до ЄС та позитивне загальне ставлення до ЄС. Наш багатовимірний аналіз показує, що саме громадянська ідентичність і регіональне походження виступають чинниками орієнтації на ЄС. У розрізі соціально-демографічних змінних ми спостерігаємо вищі рівні підтримки серед найстаршої вікової групи (респонденти віком від 51 року) у всіх трьох аспектах, а також вищий рівень усвідомлення зв'язку із ЄС серед респондентів з вищою освітою. Крім того, виказуючи меншу підтримку в контексті ставлення та зв'язку, жінки більш рішуче виступають за вступ до ЄС, ніж чоловіки.

Ключові моменти:

- Загалом українці, які беруть участь у дослідженні, демонструють високий рівень підтримки вступу до ЄС, а також позитивне ставлення до ЄС, а розбіжності серед різних груп лише незначні.
- 83 % респондентів виступають за вступ України до ЄС. Рівень підтримки найвищий серед респондентів, які спілкуються вдома українською (89 %), серед респондентів віком від 51 року (87 %) та серед жінок (87 %). Ще в листопаді 2021 року, до ескалації війни, значно менше українців (58 %) висловлювалися за вступ до ЄС.
- У близько 72 % респондентів склалося «досить позитивне» або «дуже позитивне» уявлення про ЄС. Ставлення респондентів до ЄС більш позитивне серед україномовних (77 % проти 67 %) та серед людей віком від 51 року (79 % проти 73 % та 71 %).
- Трохи менше 40 % респондентів відчувають «сильний зв'язок» із ЄС. Тож зв'язок як більш довгочасна емоційна орієнтація виявився менш сильним, що й не дивно, адже сьогодні Україна формально не є у складі ЄС.
- Загалом найбільші групові відмінності в політичних уподобаннях, ставленні та зв'язку можна виявити серед маркерів громадянської ідентичності (зв'язок з Україною, а також мова, якою спілкуються вдома), регіонального походження та вікових груп. Зі зростанням почуття зв'язку з Україною значно зростає і підтримка вступу до ЄС. Респонденти, які проживають на заході України, де історично взаємини із західними країнами були міцними, виказують більшу підтримку вступу та сильніший зв'язок із ЄС. Крім того, на відміну від попередніх досліджень, вікова група, соціалізація якої відбувалася за часів СРСР (віком від 51 року), демонструє вищі рівні підтримки курсу на ЄС, аніж люди молодшого віку.
- Українці, які нещодавно емігрували за кордон, підтримують вступ до ЄС дещо більше, однак рівень їхньої підтримки не є суттєво вищим, ніж в українців, які (все ще) проживають в Україні.
- Респонденти з вищою освітою відчувають сильніший зв'язок із ЄС, ніж респонденти без вищої освіти.
- Виказуючи меншу підтримку ЄС в контексті ставлення та зв'язку, жінки більш рішуче виступають за вступ до ЄС, ніж чоловіки.
- Щоб дізнатися, чи високий рівень підтримки зберігатиметься, чи це лише короточасний результат у контексті війни, знадобиться довгостроковий моніторинг. У зв'язку з цим особливого значення набувають дослідження українських дослідників.

У попередні роки багато хто наголошував на важливості України в якості стратегічного партнера Європи, а отже, і на важливості залучення України до процесу європейської інтеграції (наприклад, Гопко, 2017). Розриваючись між зростаючим ЄС і дедалі більш ворожою Росією, Україна вже довгий час перебувала на кордонах глобальної демократії. Питання про те, з ким пов'язувати своє майбутнє, із Західною Європою чи з Росією, було важливою точкою розмежування протягом багатьох років (наприклад, Віпперфюрт, 2015; Мунро, 2007; Рябчук, 2007; Величенко, 2007).

Незважаючи на те, що Україна наразі не є членом ні ЄС, ні НАТО, вона має давні відносини з обома об'єднаннями. Перша угода про партнерство та співпрацю з ЄС датується серединою 90-х років (Мунро, 2007), а в Амстердамському договорі Європейська Рада сформулювала конкретну стратегію зміцнення свого партнерства (Європейський Союз, 1997). Однак історія партнерства між ЄС або НАТО та Україною сповнена труднощами. Беручи до уваги плани країн Заходу та їх відносини з Україною та Росією, ескалація у 2013/14 роках, у центрі якої лежали Революція гідності та анексія Криму Росією, «виконала роль каталізатора для зміцнення єдності» (Боссе, 2022; Онуч та ін., 2018). Проте аж до моменту російської агресії в лютому 2022 року країни-члени ЄС все ще виглядали досить розділеними в питанні щодо України та Росії. В той час як східноєвропейські країни-члени виступали за посилення санкцій проти Росії, інші члени, як-от Франція, Німеччина та Італія, продовжували діяти більш дипломатично і підтримували економічні відносини з Росією, особливо щодо постачання енергоносіїв (Боссе, 2022). Загалом, не бажаючи наражатись на конфронтацію з Росією, ЄС не проявляв ініціативу навіть щодо надання Україні статусу кандидата (Гопко, 2017; Боссе, 2022). На цьому тлі Україна, незважаючи на давні відносини, лише нещодавно, у червні 2022 року після нападу Росії в лютому цього ж року (Боссе, 2022), стала кандидатом у члени в безпрецедентний та символічний спосіб.

Притому в Україні не спостерігається узгодженості щодо підтримки руху до ЄС і НАТО. Така історична розбіжність у поглядах на це питання була продемонстрована, наприклад, у 2004 році. В середині того року військова доктрина, яка передбачала членство в ЄС і НАТО, викликала такий сильний спротив, що президент Кучма невдовзі після цього відкликав обидва плани (Віпперфюрт, 2015). Однак взимку того ж року Помаранчева революція завадила президентству проросійського політика Януковича на користь Ющенка, який знову оголосив вступ до ЄС політичною метою (Бюлінг, 2018). Згодом ЄС був залучений до процесу реформ в Україні, а формалізація стратегічного партнерства була продовжена шляхом укладення різних угод у наступні роки. Проте у 2013 році Янукович, який був обраний президентом у 2010 році, зупинив угоду про асоціацію з ЄС, що знову викликало сильну проєвропейську реакцію серед населення та призвело до Революції гідності або Євромайдану. Після цього сталося не лише усунення Януковича, але й анексія Криму Росією, мобілізація сепаратистів та війна на Донбасі. Ці події призвели до «найсерйознішого політичного протистояння між Росією та Заходом з часів закінчення холодної війни» (Онуч/Сассе, 2016), принаймні до цього моменту.

Однак питання ЄС і НАТО було байдуже не лише політичній еліті, але й українському населенню. Попередні дослідження в Україні демонстрували неоднотайність українського населення з приблизно рівним розподілом на прихильників і противників вступу до ЄС у 2005 році (Мунро, 2007). Протягом багатьох років тісна залежність від Росії звичайно ж впливала на громадську думку в Україні: лише 25 % підтримували членство в НАТО на початку 2000-х років (наприклад, Мунро, 2007). Це могло бути пов'язано з сильною економічною залежністю України від Росії, а також з її занепокоєнням щодо можливої військової помсти, якщо позиція України рухалася б занадто сильно в бік Заходу. Навіть у 2011 році лише третина українців мала позитивне ставлення до НАТО, що складало навіть менше, ніж у Росії (37 %; див. Віпперфюрт, 2015; Дослідницький центр П'ю, 2011). Проте з часом все менше людей, які проживають в Україні, вважають свою країну залежною від Росії. Перед початком війни 2022 року, в листопаді 2021 року, 58 % українців обирали ЄС, коли їх запитували, до якого міжнародного союзу країна повинна приєднатися, якщо вона могла б приєднатися лише до одного союзу.

Лише 21 % людей виступали за приєднання до митного союзу з Росією, Білоруссю та Казахстаном. Подібним чином 54 % українців підтримували вступ України до НАТО (Центр аналізу та соціологічних досліджень, 2021). Це є переконливим свідченням того, що з 90-х років прихильність українського народу змінилася на користь Заходу як в економічному, так і у військовому аспектах. Російська агресія, що розпочалася у 2014 році, та нещодавні прояви гостинності з боку сусідніх країн (Дольманн та ін., 2022) дають підстави вважати, що кількість прихильників вступу до ЄС і НАТО зростає ще більше. Однак проведене наприкінці 2018 року дослідження, в якому учасників запитували про їхню прихильність на той час та порівнювали з рівнем прихильності протягом останніх 5 років, показало лише незначні зміни (Беррінгтон, 2022). Наразі дослідження українських дослідницьких агентств демонструють, що в разі референдуму 86 % респондентів в Україні підтримали б вступ до ЄС, а 83 % – вступ до НАТО (Група «Рейтинг», 2022).

Що стосується підтримки ЄС серед українців, ми ще не знаємо, які окремі чинники нині обумовлюють підтримку ЄС, а також чи існують суттєві розбіжності між соціальними підгрупами, які можуть призвести до поляризації та розколу. Важливо, щоб політичні уподобання населення відповідали політичним подіям, а український народ прихильно сприймав політичний курс на ЄС. Однак таке короткочасне ставлення також має бути доповнене довгочасною прихильністю, яка забезпечуватиме зв'язок між країною та ЄС у довгостроковій перспективі.

У цьому робочому документі під назвою DeZIM.insights ми аналізуємо чинники підтримки українцями курсу на ЄС з точки зору політичних уподобань, ставлення та зв'язку із ЄС. Ці три поняття стосуються різних аспектів підтримки ЄС: ставлення та політичні вподобання як досить короткочасні тенденції для оцінки ЄС, а також зв'язок як досить довгочасна емоційна орієнтація. Попередні дослідження показали, що головним чином громадянська ідентичність з Україною (зв'язок і використання мови), а також регіональні зв'язки та соціально-демографічні змінні, як-от вік, стать та освіта (наприклад, Беррінгтон, 2022; Мунро, 2007), мають значення, коли йдеться про зовнішньополітичні вподобання на користь ЄС. Ми поширюємо цей аналіз на теперішню поляризовану ситуацію у розпал війни, і нас цікавить, як громадянська ідентичність, регіональне походження та інші соціально-демографічні фактори впливають на підтримку курсу на ЄС, і чи цей вплив є однаковим для різних аспектів підтримки ЄС.

Дані

Ми використовуємо дані унікального опитування, проведеного в червні 2022 року в рамках міжнародної співпраці під керівництвом міжнародної групи вчених з Німеччини (Йорг Дольманн, Мангаймський університет та Інститут DeZIM, Анна Гебель, GESIS – Інститут соціальних наук ім. Лейбніца, Сабріна Маєр, Бамберзький університет та Інститут DeZIM, Штеффен Пьоцшке та Бернд Вайс, обидва з GESIS), з Катару (Інгмар Вебер, Катарський науково-дослідний інститут обчислювальної техніки) та з Великобританії (Рідхі Кашьяп, Дуглас Лізюр і Франческо Рампаццо, усі з Оксфордського університету), яке тепер називається Панельне дослідження переселення українців (ReUP). Мета полягала в тому, щоб перевірити доцільність використання соціальних мереж з метою відбору учасників для структури панелі в надзвичайно динамічні часи кризи. Учасники онлайн-опитування були відібрані за допомогою оголошень у соціальних мережах Facebook та Instagram, які демонструвалися з 4 по 28 червня 2022 року. Подальша інформація щодо моделі та організації дослідження буде опублікована в методичному документі, посилання на яке буде розміщено тут пізніше. Підхід подібний до описаного тут (Пьоцшке та Вайс, 2021). Ці оголошення демонструвалися українською мовою. В опитуванні, яке було доступне українською та російською мовами, взяли участь понад 19 000 респондентів, причому близько двох третин із них дали дозвіл на повторне звернення до них. Середній час опитування складав 11 хвилин. Оскільки ця вибірка не є випадковою вибіркою з усього населення, а отже, вона може бути упередженою, ми не використовуємо дані для узагальнення. Натомість

нас головним чином цікавлять зв'язки між різними поняттями, як-от громадянська ідентичність, регіональне походження та соціально-демографічні змінні, з трьома аспектами підтримки курсу на ЄС. Додаткову інформацію про вибірку наведено у таблиці 1 в [Онлайн-додатку](#).

Ми розглядаємо три різні та водночас пов'язані поняття, кожне з яких стосується окремого аспекту підтримки курсу на ЄС. На рівні короткочасного ставлення ми спочатку беремо до уваги аспект політичних уподобань на користь ЄС, просячи респондентів оцінити можливий вступ України до ЄС (використовуючи шкалу від 1 = «категорично проти» до 4 = «нейтральна думка» та до 7 = «рішуче підтримую»). Далі ми з'ясуємо загальне ставлення до ЄС, використовуючи запитання: «Взагалі кажучи, яке уявлення у вас складається про Європейський Союз?». Це запитання базується на повністю вербалізованій 5-бальній шкалі оцінювання (від 1 = «дуже негативне» до 3 = «нейтральне» та до 5 = «дуже позитивне» уявлення). Наостанок ми визначаємо усвідомлюваний зв'язок із ЄС, за допомогою стандартного запитання: «Наскільки сильний ваш зв'язок із Європейським Союзом?». Знову ж таки, це запитання базується на повністю вербалізованій 5-бальній шкалі оцінювання (від 1 = «зовсім немає» до 5 = «дуже сильний»).

Двовимірні результати

У наступному аналізі нами наочно представлено результати (мал. 1). На цій діаграмі крайні стовпчики ліворуч демонструють розподіл трьох змінних в контексті підтримки ЄС для всього населення («Всього»). Далі йде розподіл за теперішнім місцем проживання респондентів на осіб, які проживають в Україні, осіб, які проживають за кордоном, та осіб, які проживають в Україні, але мають бажання мігрувати («Баж. міг.») в наступні шість місяців. Праворуч від цього стовпчики демонструють розподіл за мовою, якою респонденти зазвичай спілкуються вдома (російська чи українська), щоб визначити, чи громадянська ідентичність має значення.¹ В наступних стовпчиках наведено розподіл респондентів за віком (від 18 до 30 років, від 31 до 50 років та від 51 року), щоб визначити, чи впливає вік на підтримку. Далі йде розподіл на людей без досвіду міграції («Без міг.») та людей з досвідом внутрішньої міграції («Внутр. міг.») після 24 лютого 2022 року. Наостанок нами наводиться розподіл за статтю.

Усі три залежні змінні дихотомізуються для легшого порівняння. Ми підсумовуємо значення вище середньої величини та відображаємо лише їхні частки.

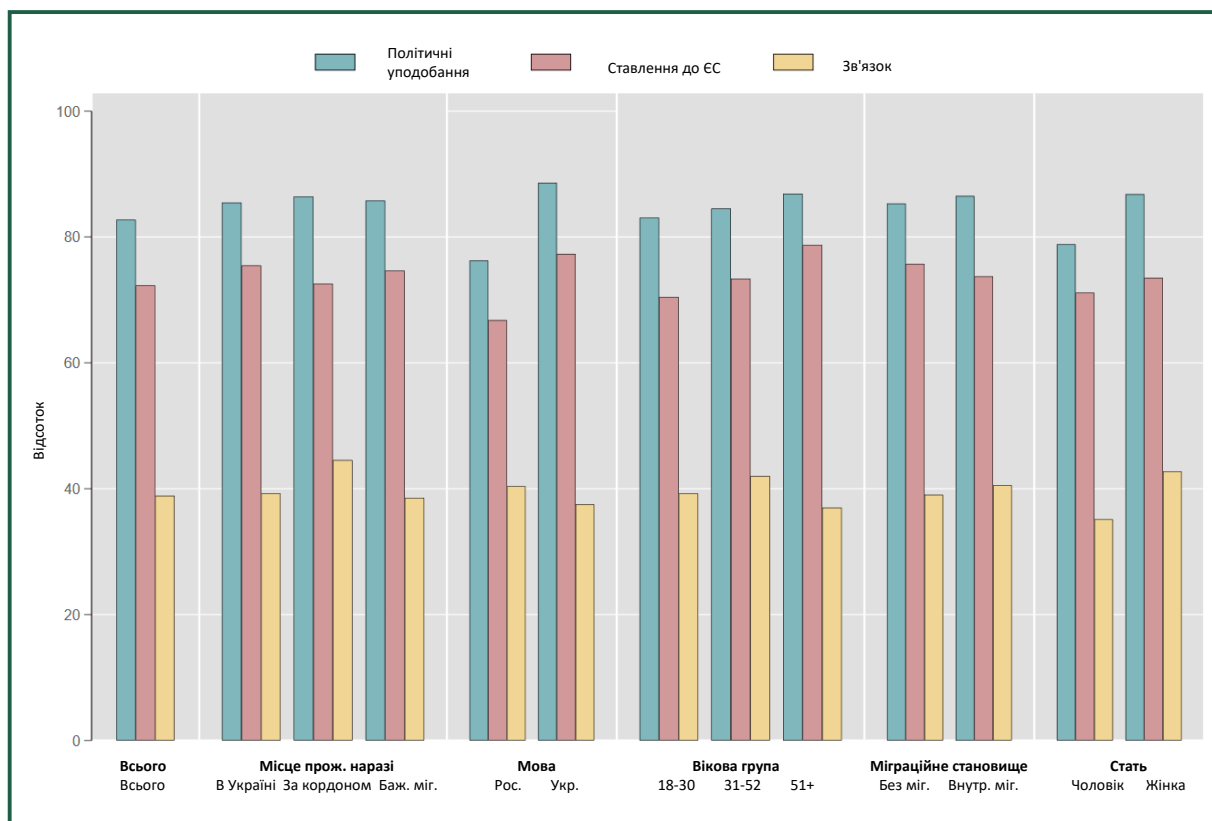
Дуже сильна підтримка вступу до ЄС

Загалом підтримка вступу України до ЄС є дуже високою серед респондентів з України, 83 % з яких виступають за це (зелений стовпчик на діаграмах). Рівень підтримки також дуже високий серед усіх підгруп, які ми розглядаємо. Між тими, хто все ще перебуває в Україні, тими, хто живе за кордоном, та тими, хто хоче мігрувати в найближчі шість місяців, майже немає різниці в підтримці вступу до ЄС. Ми знаходимо певні розбіжності між респондентами, які розмовляють вдома російською (76 %), і респондентами, які спілкуються українською мовою, оскільки вони сильніше підтримують вступ до ЄС (89 %), хоча рівень підтримки серед російськомовних також досить високий. Рівень підтримки за віком також різниться несуттєво і виглядає дуже схожим серед осіб віком від 18 до 30 років (83 %), від 31 до 50 років (85 %) та від 51 року (87 %). Невеликі розбіжності також спостерігаються між тими, хто все ще проживає в Україні, але після ескалації війни мігрував всередині країни (87 %), і тими, хто продовжує залишатися на тому самому місці (85 %). Нами виявлені розбіжності й в контексті статі: жінки більше підтримують вступ до ЄС, ніж чоловіки (87 % проти 79 %).

---

¹ Якщо на сході та півдні України домінує російська мова, то в центрі і на заході України – українська мова. Разом з цим існує й церковний розкол, який неодноразово приводив до конфліктів. В той час як російськомовні віруючі переважно належать до Української православної церкви, україномовні здебільшого належать до Православної церкви України чи Української греко-католицької церкви (Віпперфюрт, 2015: 17; також Беррінгтон, 2022 та Кулик, 2016).

Мал. 1 Розподіл за політичними вподобаннями на користь ЄС, ставленням до ЄС та зв'язком із ЄС

Загалом позитивне ставлення до ЄС

Хоча рівень ставлення до ЄС дещо нижчий за рівень політичних уподобань, уявлення про ЄС загалом залишається дуже позитивним: близько 72 % респондентів мають «досить позитивне» або «дуже позитивне» уявлення про ЄС (червоні стовпчики на діаграмі). Як і у випадку з політичними уподобаннями на користь ЄС, частка тих, хто має позитивне уявлення про ЄС, виглядає стійкою в межах підгруп і не залежить від міграційного становища особи (76 % серед тих, хто в Україні, 73 % серед тих, хто за кордоном, та 75 % серед тих, хто бажає мігрувати), а також лише дещо відрізняється серед осіб з досвідом внутрішньої міграції (74 % серед внутрішніх мігрантів та 76 % серед інших). Крім того, ми можемо спостерігати, що ставлення респондентів до ЄС більш позитивне серед україномовних (77 % проти 67 %) та серед людей віком від 51 року (79 % проти 73 % та 71 %). Жінки більш позитивно ставляться до ЄС, ніж чоловіки (74 % проти 71 %).

Усвідомлюваний зв'язок відрізняється від ставлення та політичних уподобань

Оскільки трохи менше 40 % респондентів відчувають «сильний зв'язок» або «дуже сильний зв'язок» із ЄС (жовті стовпчики на мал. 1), ця змінна суттєво поступається частці людей із позитивним ставленням до ЄС та тих, хто підтримує вступ до ЄС. Якщо ще раз поглянути на вибірку більш диференційовано, можна побачити, що зв'язок із ЄС дещо вищий серед українців, які проживають за кордоном, ніж серед тих респондентів, які (все ще) проживають в Україні, та тих, хто хоче мігрувати в найближчі шість місяців (45 % проти 39 % та 39 %). На протизгаду нашим вищезгаданим спостереженням, ми фіксуємо дещо вищу частку російськомовних (40 %) у порівнянні з україномовними (38 %) серед тих, хто відчуває зв'язок із ЄС.

Що ж стосується віку респондентів, то середня вікова група (31-50, 42 %) демонструє дещо вищий відсоток людей, які відчувають зв'язок із ЄС, ніж молодша (18-30, 39 %) і старша (51+, 37 %) групи. В розрізі статі респондентів співвідношення знову є вищим серед жінок, ніж серед чоловіків (43 % проти 35 %).

На перший погляд те, що, наприклад, у російськомовних українців дещо вище усвідомлення зв'язку із ЄС, ніж в україномовних, виглядає нелогічно. Однак такі відмінності між мовними групами цілком можуть бути наслідком різного соціального складу цих груп, а також можуть бути спричинені іншими змінними, які не враховуються в двовимірному аналізі. Щоб визначити, чи спричиняють такі відмінності взаємозалежність, яку ми виявили у двовимірному аналізі, у наступному розділі ми представляємо результати багатовимірних регресійних моделей МНК (метод найменших квадратів).

Громадянська ідентичність, регіональне походження та стать виступають важливими чинниками для різних аспектів підтримки ЄС

Нижче представлено результати багатовимірного аналізу у вигляді графіка коефіцієнтів (мал. 2). Цей графік відображає результати трьох регресійних моделей МНК, які оцінюють вплив незалежних змінних на аспекти підтримки ЄС: політичні уподобання на користь ЄС (зелений), ставлення до ЄС (червоний) та зв'язок із ЄС (жовтий). Усі залежні змінні були нормалізовані в діапазоні від 0 до 1, де 0 – це найнижче значення, а 1 – найвище значення, щоб ми могли розуміти коефіцієнти як «середні граничні ефекти». Таким чином це демонструватиме зміни у відсоткових пунктах, утримуючи при цьому всі інші змінні постійними. Додатні значення незалежних змінних вказують на те, що ці змінні позитивно впливають на залежні змінні, а від'ємні значення вказують на те, що незалежна змінна негативно впливає на залежну змінну. Наприклад, із зростанням почуття зв'язку з Україною від найнижчого до найвищого значення підтримки вступу до ЄС зростає приблизно на 12 процентних пунктів.

Як це й було визначено Мунро (2007) майже два десятиліття тому, ми бачимо, що громадянська ідентичність і регіональне походження є сильними чинниками орієнтації на Захід. Ми вважаємо, що громадянська ідентичність з Україною виступає важливим чинником для всіх трьох аспектів підтримки ЄС. При цьому важливі обидва явища: власне усвідомлення зв'язку з Україною та спілкування вдома українською мовою.

Також ті, хто проживають на заході України, або ті, хто проживали там до переміщення, вказують більшу підтримку ЄС і, що характерно, демонструють вище усвідомлення зв'язку із ЄС. Причиною цього можуть бути міцні історичні зв'язки західних регіонів України із Заходом. Ми виявили лише дуже незначний вплив міграційного становища, тобто чи живе особа за кордоном, чи вона є внутрішньо переміщеною особою.

Що стосується соціально-демографічних змінних, то ми бачимо цікаву закономірність для статі, хоча загальний ефект є досить невеликим. В той час як жінки вказують меншу підтримку ЄС в контексті ставлення та зв'язку, вони на три відсоткові пункти випереджають чоловіків у питанні підтримки вступу до ЄС, навіть якщо враховувати інші фактори, як-от зв'язок або вік. Це може бути пов'язано з індивідуальними побоюваннями та занепокоєнням, які не були частиною нашого опитування, наприклад, ситуація (фактична чи уявна) з правами жінок у ЄС у порівнянні з Росією, тому в майбутньому дослідженні слід додатково розглянути це питання.

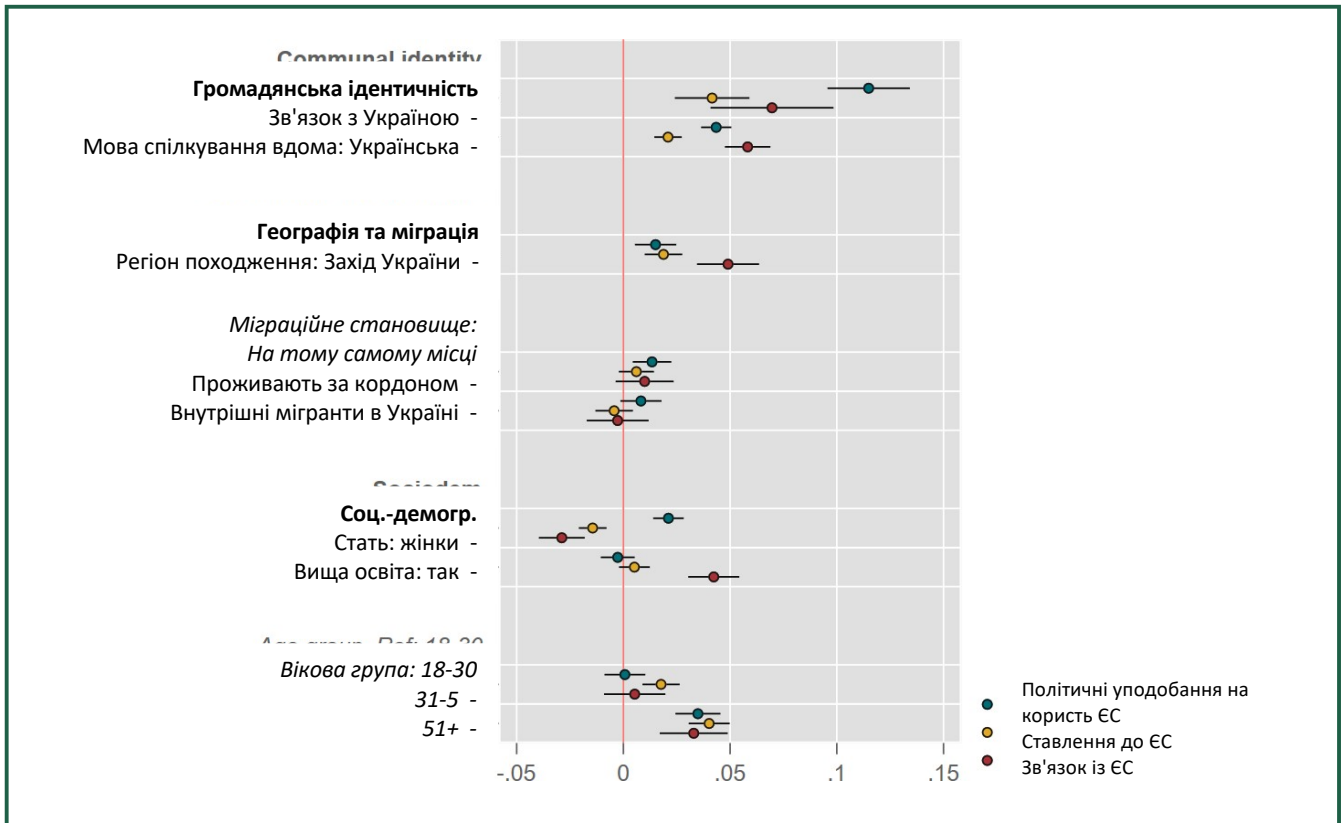
Хоча ми майже не спостерігаємо відмінностей між двома віковими групами, соціалізація яких відбувалася після розпаду СРСР, найстарша вікова група (від 51 року) демонструє приблизно на чотири відсотки вищі рівні підтримки ЄС у всіх трьох аспектах. На відміну від попередніх даних, де вік корелював із підтримкою Росії, старші вікові групи тепер повертаються в бік ЄС більше, ніж респонденти молодшого віку (принаймні в нашій вибірці). Наостанок нами також розглядається

формальна освіта, яка в минулому демонструвала позитивний взаємозв'язок з політичними вподобаннями на користь Заходу (Мунро, 2007). Розподіливши респондентів на людей з вищою освітою та без вищої освіти, ми майже не бачимо відмінностей у ставленні до чи політичних уподобаннях на користь ЄС.

Проте зв'язок із ЄС приблизно на чотири відсотки вищий серед тих, хто має вищу освіту (це люди, які, ймовірно, мали більше контактів із країнами ЄС в процесі свого навчання та роботи, і які б найбільше виграли від посилення ЄС).

Мал. 2 Багатовимірний аналіз: вплив різних факторів на підтримку ЄС

Примітка. Нестандартизовані коефіцієнти регресії з 95 % ДІ (довірчий інтервал). Залежні змінні тепер використовуються без агрегації. Щоб дізнатися про повну модель, скористайтеся [Онлайн-додатком](#), який також містить інформацію про контроль джерел вибірки (Instagram, Facebook) під час проведення опитування. Усі незалежні та залежні змінні нормалізовані в діапазоні 0-1. Захід України включає в себе вісім областей: Чернівецьку, Івано-Франківську, Хмельницьку, Львівську, Рівненську, Тернопільську, Волинську та Закарпатську.

Висновки

Спираючись на дані, які були зібрані для проекту ReUP, в цьому робочому документі під назвою DeZIM.insights ми розглянули рушійні чинники підтримки Україною курсу на Європейський Союз з точки зору політичних уподобань на користь ЄС, зв'язку із ЄС та ставлення до ЄС. Ці три поняття відображають різні рівні підтримки ЄС. В той час як політичні уподобання та ставлення являють собою більш короточасні тенденції для оцінки ЄС, зв'язок виступає довгочасною емоційною орієнтацією на ЄС.

Наш аналіз демонструє, що велика частка опитаних українців виступає за вступ до ЄС (83 %), і що їх ставлення до ЄС загалом позитивне (72 %). В цьому плані ми знаходимо лише незначні розбіжності між групами. Усвідомлюваний зв'язок із ЄС суттєво поступається зовнішньополітичним уподобанням на користь ЄС та ставленню до ЄС, адже менше 40 % респондентів відчувають сильний або дуже сильний зв'язок із ЄС. Оскільки Україна все ще офіційно не входить до складу ЄС, отримане значення не

викликає подиву, і на цьому тлі його можна навіть класифікувати як відносно високе. Щоб оцінити, чи і в якій мірі змінюється (або вже змінилася) емоційна орієнтація на ЄС у контексті російського вторгнення, знадобиться подальший моніторинг.

Найбільші розбіжності можна спостерігати в багатовимірному аналізі, скориставшись диференціацією за громадянською ідентичністю та за віком респондентів. В контексті громадянської ідентичності респонденти, які відчують сильний або дуже сильний зв'язок із Україною, а також ті, хто спілкуються вдома українською, більше підтримують ЄС. Крім того, мешканці заходу України демонструють трохи вищі результати, ніж їхні сусіди на сході України. Отож, як це й було визначено Мунро (2007) майже два десятиліття тому, ми бачимо, що громадянська ідентичність є сильним чинником підтримки курсу на ЄС.

Що стосується віку, то в багатовимірному порівнянні нами було визначено, що респонденти, які належать до найстаршої вікової групи (51+), виказують сильнішу підтримку ЄС за всіма трьома змінними, ніж респонденти молодшого віку. На противагу цьому, особистий досвід міграції (внутрішньої чи за кордон) не дає помітної різниці. В контексті статі в багатовимірному аналізі жінки виказують більшу підтримку на політичному рівні, тоді як чоловіки мають більш позитивне уявлення про ЄС в цілому.

Оскільки нещодавніх досліджень на тему підтримки ЄС серед українців дуже мало, наші висновки можуть стати відправною точкою для подальших досліджень на основі теорії. Повертаючись назад, Мунро (2007) показав, що характерне географічне походження із заходу України (через історичні зв'язки з різними регіонами) та громадянська ідентичність (в контексті ідентифікації себе як українця/українки) є основними чинниками підтримки орієнтації на Захід. Однак, на відміну від отриманих нами даних, Мунро (2007) виявив, що збільшення віку має негативний вплив через зовнішньополітичні вподобання на користь Росії. На фоні цих різних результатів саме цей момент слід детальніше вивчити в контексті майбутніх досліджень.

У будь-якому випадку, ми рекомендуємо продовжувати моніторинг підтримки ЄС в Україні у різних аспектах, а також через певні проміжки часу відслідковувати, як розвиватиметься громадська думка в країні в контексті війни та, зокрема, в контексті майбутньої ситуації на східних територіях. У зв'язку з цим особливого значення набувають дослідження українських дослідників, які, ми сподіваємось, зможуть отримати відповідну підтримку в рамках міжнародного співробітництва.

Література

Беррінгтон, Лоуелл (2022). Новий погляд на регіон, мову, етнічну та громадянську національну ідентичність в Україні. Дослідження Європи та Азії, том 74, № 3, С. 360-381.

Боссе, Жизель (2022). Цінності, права та зміна інтересів: відповідь ЄС на війну проти України та відповідальність за захист європейців. Сучасна політика безпеки Європи та Азії, том 43, № 3, С. 531-546.

Бюлінг, Райнер (2018). ЄС і Україна. Дилема стратегічного дефіциту. Вернер Вайденфельд (ред.). Внесок Мюнхена в об'єднання Європи. Баден-Баден.

Центр аналізу та соціологічних досліджень, 2021: Опитування громадської думки серед жителів України, https://www.iri.org/wp-content/uploads/2022/02/FOR-RELEASE-2021-November-Survey-of-Residents-of-Ukraine_ENG.pdf [станом на 14 листопада 2022 р.]

Дольманн, Йорг, Маер, Сабріна Жасмин, Якобсен, Яннес, Кьолер, Йонас, Літц, Альмут та Зігель, Мадлен (2022). Постійна висока готовність підтримувати українських біженців у Німеччині. Тривалий аналіз DeZIM.panels. DeZIM.insights, робочий документ №4, Берлін: Німецький центр дослідження інтеграції та міграції.

Європейський Союз: Рада Європейського Союзу (1997). Амстердамський договір про внесення змін до Договору про Європейський Союз, договорів про заснування Європейських Спільнот та відповідних актів, 10 листопада 1997 р., доступний за посиланням: <https://www.refworld.org/docid/51c009ec4.html> [станом на 11 листопада 2022 р.]

Гопко, Ганна (2017). Погляд на Європу з України. Сильній Європі потрібна сильна Україна. Коментар. Європейська рада з міжнародних відносин. https://ecfr.eu/article/commentary_europe_seen_from_ukraine_7224/ [станом на 11 листопада 2022 р.]

Кулик, Володимир (2016). Національна ідентичність в Україні: вплив Євромайдану та війни. Дослідження Європи та Азії, том 68, № 4, С. 588-608.

Мунро, Ніл (2007). Який шлях чекає на Україну? Орієнтація населення на Росію та Західну Європу. Проблеми посткомунізму, том 54, № 6, С. 43-58.

Онуч, Ольга, Гейл, Генрі та Сассе, Гвендолін (2018). Вивчення ідентичності в Україні. Пострадянські справи, том 34, № 2-3, С. 79-83.

Онуч, Ольга та Сассе, Гвендолін (2016). Майдан у русі: розмаїття і цикли протесту. Дослідження Європи та Азії, том 68, № 4, С. 556-587.

Дослідницький центр П'ю (2011). Двадцять років потому. У колишньому Радянському Союзі падає довіра до демократії та капіталізму. Проект Дослідницького центру П'ю «Глобальна думка». <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/2/2011/12/Pew-Global-Attitudes-Former-Soviet-Union-Report-FINAL-December-5-2011.pdf> [станом на 11 листопада 2022 р.]

Пьоцшке, Штеффен та Вайс, Бернд (2021). Проведення глобального опитування емігрантів через Facebook та Instagram. Попередня публікація. <https://doi.org/10.31219/osf.io/y36vr>

Група «Рейтинг» (2022). Зовнішньополітичні орієнтації українців у динаміці (1-2 жовтня, 2022 р.). https://ratinggroup.ua/en/research/ukraine/dinam_ka_zovnh_shno-pol_tichnih_nastro_v_naselennya_1-2_zhovtnya_2022.html [станом на 3 листопада 2022 р.]

Рябчук, Микола (2007). Амбівалентність чи невизначеність? Чому Україна опинилася в пастці між Сходом і Заходом. Степан Величенко (ред.). Україна, ЄС і Росія. Історія, культура та міжнародні відносини, С. 70-88.

Величенко, Степан (2007). Вступ: член ЄС чи друга Білорусь? Степан Величенко (ред.). Україна, ЄС і Росія. Історія, культура та міжнародні відносини, С. 1-26.

Віпперфюрт, Крістіан (2015). Україна в зоні напруги між заходом і Росією. Криза, війна і перспективи. Опладен, Берлін і Торонто.

ВИХІДНІ ДАНІ

© Німецький центр дослідження інтеграції та міграції (DeZIM), 2022. Всі права захищені.

Вальтер, Ліза; Маєр, Сабріна Ж.; Дольманн, Йорг; Якобсен, Яннес; та Мет, Артем (2022):

Високий рівень підтримки вступу до Європейського Союзу в Україні під час війни у 2022 році. Аналіз на основі дослідження ReUP. DeZIM.insights, робочий документ №6, Берлін: Німецький центр дослідження інтеграції та міграції (DeZIM)

Робочі документи під назвою DeZIM.insights відображають погляди автора(-ів).

Видавець

Deutsches Zentrum für Integrations- und Migrationsforschung DeZIM e.V.

Німецький центр дослідження інтеграції та міграції (DeZIM)

Mauerstraße 76

10117 Berlin/Німеччина

+49 (0)30 200 754 130

presse@dezim-institut.de

www.dezim-institut.de

Укладачі

Ліза Вальтер, Сабріна Ж. Маєр, Йорг Дольманн, Яннес Якобсен та Артем Мет

Набір і макетування

Лінда Вьольфель

DOI

<https://doi.org/10.31235/osf.io/6vm84>

ISBN

978-3-948289-47-8

Інститут DeZIM Institut – це дослідницька установа, яка фінансується Федеральним міністерством у справах сім'ї, людей похилого віку, жінок та молоді Німеччини. Його головне завдання полягає у проведенні безперервної та методично обґрунтованої дослідницької роботи, результати якої втілюються у політиці, серед населення та в громадянському суспільстві. Разом із дослідницькою спільнотою DeZIM виступає одним із двох стовпів, на яких базується Німецький центр дослідження інтеграції та міграції (DeZIM).

Gefördert vom:

Bundesministerium
für Familie, Senioren, Frauen
und Jugend